

ZWIĄZEK MIĘDZYGMINNY
CZYSTY REGION

BIORÓŻNORODNOŚĆ – JESTEŚMY JEJ CZĘŚCIĄ

Jak chronić różnorodność biologiczną?

Czy wiesz, że...

...elektroodpady zawierają wiele szkodliwych substancji (np. freon, ołów, kadm, związki bromu), które po wydostaniu się na zewnątrz stanowią zagrożenie dla nas i środowiska? Dlatego tak ważne jest właściwe postępowanie z tymi odpadami. Należy je segregować, pamiętając, że nie mogą trafić do zwykłych pojemników na odpady.

Mając na względzie ochronę bioróżnorodności, Związek Międzygminny „Czysty Region” wyposażył gminy członkowskie w specjalne „szafy” na drobne elektrośmieci. Tutaj można wrzucać m.in. płyty CD, tonery, drobną elektronikę, telefony, ładowarki i baterie oraz żarówki.

Lokalizacja punktów na drobne elektroodpady

Projekt „Partnerstwo na rzecz ochrony różnorodności biologicznej województwa opolskiego – etap III” jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Projekt jest realizowany w partnerstwie Gminy Kędzierzyn-Koźle ze Związkiem Międzygminnym „Czysty Region” oraz Miejską Biblioteką Publiczną w Kędzierzynie-Koźlu.

22 maja - Międzynarodowy Dzień Różnorodności Biologicznej

Bioróżnorodność – czyli zróżnicowanie wszystkich organizmów żywych. Różnice w umaszczeniu kotów, kształcie skrzydeł motyli, barwie owoców, zapachu kwiatów – to wszystko jest różnorodnością biologiczną, **niedocenianym przez nas bogactwem.** Wydaje się, że – zdobywając szczyty gór i docierając do głębin oceanów – wiemy już wszystko. Tymczasem nie znamy do końca naszej planety...

Mamy tylko jedną Ziemię, a jej przyszłość zależy od każdego, na pozór niewielkiego, ludzkiego działania, zależy od każdego z nas.

Florian Plit

Od wielu lat działalność człowieka jest oparta na **niekontrolowanym pozyskiwaniu zasobów przyrodniczych**, co doprowadziło do degradacji środowiska i wymarcia wielu gatunków. Człowiek w widoczny sposób **przekształcił już 75% lądów i ok. 66% oceanów**, a w ostatnim półwieczu globalne populacje zwierząt zmniejszyły się aż o 60%. Aktualnie szacuje się, że **milion gatunków roślin i zwierząt zagrożonych jest wyginięciem!**

Główne przyczyny utraty różnorodności biologicznej:

- 🌿 zmiana sposobu użytkowania gruntów (np. wylesianie, gospodarka monokulturowa, urbanizacja),
- 🌿 bezpośrednia eksploatacja, np. polowania i przełowienie,
- 🌿 zmiana klimatu,
- 🌿 zanieczyszczenie środowiska,
- 🌿 inwazyjne gatunki obce.

Nasze codzienne postępowanie też wpływa na **utratę bioróżnorodności**. Dlaczego np. zaśmiecamy środowisko, wypalamy łąki i ścierniska? Czemu z ogrodów usuwamy sterty opadłych liści, w których zwierzęta zdążyły już sobie przygotować zimowe kryjówki? Tak naprawdę u podstaw zagrożeń różnorodności biologicznej często stoi **nasz brak wiedzy i wrażliwości przyrodniczej.**

Sprawdź, co możesz zrobić, by przyczynić się do zachowania bioróżnorodności w naszej okolicy.

ODPADY

W Polsce wytwarza się rocznie ponad **13 mln ton odpadów komunalnych** i ponad 100 mln ton odpadów przemysłowych. Niestety, nie pozostaje to bez wpływu na bioróżnorodność. Szczególnie niebezpieczne wydaje się **zaśmiecanie lasów, łąk i parków**. Tylko w 2020 r. zlikwidowano prawie 10 tys. „dzikich wysypisk”! Odpady nie tylko **obniżają wartość estetyczną krajobrazu**, ale również często stanowią pułapkę, z której nie mogą wydostać się np. bezkręgowce, a czasem nawet małe kręgowce. Takie porzucone **odpady stwarzają zagrożenie pożarowe**, a pożar lasu to już ogromne straty w ekosystemie. **„Dziki wysypiska” to wreszcie przyczyna skażenia środowiska** – szkodliwe substancje czy cząsteczki przenikają do wód i gleby.

Sposoby na ochronę lokalnej bioróżnorodności:

- Działaj tak, by w Twoim otoczeniu powstawało **jak najmniej odpadów**.
- **Segreguj odpady** w domu i w pracy, wrzucając je do odpowiednich pojemników; dzięki temu z zebranych surowców powstaną nowe, przydatne produkty, bez konieczności eksploatacji naturalnych zasobów środowiska.
- **Kompostuj odpady**; możesz to robić w przydomowym kompostowniku. Wystarczy wygospodarować trochę miejsca, a Twoimi bioodpadami zajmie się sama natura.
- **Nie spalaj odpadów** w domowym piecu czy podczas porządków w ogrodzie – takie działanie jest szkodliwe dla Ciebie i otaczającej Cię przyrody.
- Nie rzucaj odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych; **„dziki wysypiska” najbardziej mogą zagrozić zachowaniu bioróżnorodności**.

Czy wiesz, że...

...zbierając makulaturę, chronimy lasy? Jedna tona makulatury daje tyle papieru, co 17 drzew!

...jedna bateria od zegarka, porzucona w środowisku, może skażić 1 m³ gleby lub zatruć 400 l wody?

Woda jest niezbędna do życia wszystkim organizmom na Ziemi. Tymczasem zasoby wód w naszym kraju, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, są jednymi z najmniejszych w Europie.

Największym zagrożeniem dla bioróżnorodności jest **utrata zasobów wodnych** (choćby przez suszę lub nadmierne zużycie wody), a co za tym idzie – miejsc bytowania gatunków żyjących w wodzie i wokół niej. Nie bez znaczenia dla organizmów ma też wzrost żyzności wód. Tak zwana **eutrofizacja prowadzi do zakwitów sinic i niedoboru tlenu**, czego konsekwencją jest zjawisko śnięcia ryb oraz zanik wielu gatunków fauny i flory. Ogromne zagrożenie niosą również **odpady trafiające do jezior i rzek**. Zwierzęta mogą je połknąć lub się w nie zaplątać.

Sposoby na ochronę lokalnej bioróżnorodności:

- **Napraw wszystkie „cieknące” krany i sfontuczki.**
- **Bierz prysznic zamiast kąpieli w wannie.**
- **Zamontuj na kranach napowietrzacze (perlatory).**
- **Zakręcaj wodę podczas mycia zębów/golenia.**
- **Używaj pralki/zmywarki** tylko po wypełnieniu urządzenia do pełna lub przy programie oszczędnościowym, zużywającym wodę w ilości adekwatnej do wielkości ładunku.
- **Zainstaluj dwufunkcyjny mechanizm sfontuczący w toalecie:** mniejszy przycisk - mniejsze zużycie wody.
- **Zbieraj deszczówkę** i używaj jej np. do podlewania ogrodu czy pojenia zwierząt.
- **Pij wodę z kranu** zamiast butelkowanej.
- **Zakładaj łąki kwietne**, które – oprócz zwiększania bioróżnorodności – wpływają pozytywnie na retencję glebową.
- **Czytaj etykiety kosmetyków i detergentów** – wybieraj te przyjazne dla środowiska, bez mikroplastików (np. polietylenu lub polipropylenu).

Czy wiesz, że...

...podczas 10-min. deszczu z dachu o powierzchni 120 m² można zebrać ok. 180 litrów wody? To tyle, ile trzeba do 20-krotnego sfontuczenia toalety, uprania sześciu „wsadów” w pralce lub trzykrotnego umycia samochodu.

Do zasilania lodówek, kuchenek mikrofalowych, telewizorów, komputerów, samochodów, a przede wszystkim do ogrzewania domów **potrzeba mnóstwo energii**. A to generuje **wyczerpywanie się jej kopalnych źródeł** oraz stale pogarszający się stan środowiska. Przy okazji energetyki nie uciekniemy od tematu **globalnego ocieplenia**. W jego wyniku wiele gatunków migruje ze względu na zanik siedlisk, a część z nich bezpowrotnie wymiera. Wskutek spalania paliw kopalnych powstają też **kwaśne deszcze**, które wpływają degenerująco m.in. na ekosystemy leśne.

Sposoby na ochronę lokalnej bioróżnorodności:

- 💡 Wyłączaj światła w pustych pomieszczeniach.
- 💡 Stosuj energooszczędne żarówki.
- 💡 Wykorzystuj światło dzienne.
- 💡 Korzystaj z energooszczędnych urządzeń, najlepiej o klasie energooszczędnej A+++.
- 💡 Używaj oświetlenia punktowego zamiast sufitowego.
- 💡 Korzystaj z tradycyjnego czajnika, a w przypadku używania czajnika elektrycznego – gotuj tylko potrzebną ilość wody.
- 💡 Stosuj oświetlenie zewnętrzne z czujnikiem ruchu.
- 💡 Korzystaj z odnawialnych źródeł energii (OZE).

Czy wiesz, że...

...urządzenia pozostawione „na czuwaniu” też pobierają energię?

WYBORY KONSUMENCKIE 🔍

W odniesieniu do **nadmiernej konsumpcji dóbr** śmiało możemy postugiwać się określeniem „marnotrawstwo”. Ilość faktycznie wykorzystanych produktów jest zdecydowanie mniejsza niż ilość surowców, które trzeba było pozyskać, by te dobra wytworzyć. Fakt ten bardzo niekorzystnie wpływa na środowisko naturalne.

Od wielu lat obchodzimy „**Dzień długu ekologicznego**”. To ruchoma data. Tego dnia konsumpcja zasobów ekologicznych przez ludzkość zrównuje się z możliwościami produkcyjnymi przyrody w okresie roku kalendarzowego. **Zaczynamy zaciągać dług u naszej planety**. W 1990 r. był to 11 października, a w 2021 r. – już 29 lipca.

A więc 5 miesięcy żyliśmy „na kredyt” Matki Ziemi...

Dobre wybory konsumenckie:

- 🔍 **Nie kupuj na zapas** – zrób listę potrzebnych zakupów.
- 🔍 Jeśli zaskoczą Cię promocje, zastanów się, czy dany produkt jest Ci faktycznie potrzebny.
- 🔍 **NIE dla marnowania żywności** – kontroluj datę ważności, wykorzystuj resztki żywności, zamrażaj i wekuj nadmiar jedzenia.
- 🔍 **Unikaj jednorazówek** – staraj się mieć własny bidon na wodę, termiczny kubek na ciepłe napoje, nie bierz jedzenia na wynos.
- 🔍 **Zrezygnuj z foliówek** – na zakupy zabieraj torbę wielokrotnego użytku.
- 🔍 **Wybieraj produkty lokalne** i takie, których produkcja nie wywiera negatywnego wpływu na bioróżnorodność (np. unikaj oleju palmowego).
- 🔍 **Drukuj dwustronnie** – oszczędzasz wówczas papier.
- 🔍 Nie wyrzucaj przedmiotów, które są w dobrym stanie – może przydadzą się innym?
- 🔍 Nie pozbywaj się rzeczy, które się zepsuły – spróbuj je naprawić.
- 🔍 **Nadaj „drugie życie” przedmiotom, które nie są już ci przydatne.**
- 🔍 Zamiast baterii **stosuj akumulatorki**.

Czy wiesz, że...

... w Polsce każdego roku marnuje się 5 mln ton jedzenia? Aż 60% tej żywności pochodzi z gospodarstw domowych!

... co trzecia łyżka spożywanego przez nas jedzenia zależy od owadów zapylających? Tymczasem na świecie, na skutek zmian klimatu i stosowania pestycydów, 1 na 10 pszczoł zagrożona jest wyginieciem!

TERENY PRZYRODNICZE CHRONIONE

źródło: Archiwum ZOPK*

Człowiek dość późno zrozumiał, jak ważne jest **zachowanie różnorodności biologicznej we wszystkich ekosystemach**. Dlatego ustanawiane są m.in. formy ochrony przyrody – głównie ze względu na zabezpieczenie najbardziej wartościowych siedlisk przyrodniczych oraz zachowanie bogactwa fauny i flory. Jednak skuteczna ochrona, poza prawnymi normami, zależy przede wszystkim od **wrażliwości i świadomości ekologicznej** każdego z nas.

Na Opolszczyźnie również nie brakuje terenów chronionych. Oto kilka przykładów:

Park Krajobrazowy Góra Św. Anny

To miejsce, gdzie walory przyrodnicze i kulturowe splecają się w jedno, stanowiąc urzekający i niepowtarzalny krajobraz. Występują tu cenne zbiorowiska naskalne, rzadkie murawy kserotermiczne oraz wiekowe buczyny, w tym bardzo rzadkie w skali kraju buczyny storczykowe i szczyrowe. Bogato reprezentowany jest świat

źródło: Archiwum ZOPK*

źródło: Archiwum ZOPK*

roślin, zwierząt oraz grzybów. Najcenniejsze przyrodniczo obszary parku objęto ochroną w formie 6 rezerwatów przyrody, w przeważającej części parku wyznaczono obszar Natura 2000.

🌲 Rezerwat Przyrody Blok

Położony jest na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu boru świeżego naturalnego pochodzenia, stanowiącego pozostałość dawnej Puszczy Niemodlińskiej.

🌲 Obszar Natura 2000 – Forty Nyskie

Ten specjalny obszar ochrony siedlisk położony jest w Nysie i obejmuje część rozległej, XIX - wiecznej fortyfikacji obronnej. Występuje tu 5 gatunków nietoperzy cennych w skali europejskiej: mopek, nocek Bechsteina, nocek duży, nocek orzęsiony i podkowiec mały. Około 70% powierzchni ostoi porasta grąd środkowoeuropejski – siedlisko ważne dla ochrony bioróżnorodności w Europie.

🌲 Obszar Chronionego Krajobrazu Łęg Zdieszowicki

Jest jedną z siedmiu tego typu form ochrony obszarowej na Opolszczyźnie, stanowiąc enklawę łęgowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych doliny Odry z licznymi starorzeczami. Ze względu na siedliska oraz ważne dla Europy gatunki, m.in. jelonka rogacza, pachnicy dębowej, kozioroga dębosza, kumaka nizinnego, wyznaczono tutaj także obszar Natura 2000.

🌲 Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie

Teren stanowi pozostałość po Puszczy Śląskiej z licznymi siedliskami boru mieszanego wilgotnego i świeżego, a doliny rzeczne obfitują w cenne przyrodniczo grądy, olsy i łęgi. Wyznaczono tu obszar Natura 2000 Dolina Małej Panwi, który obejmuje jedną z najbardziej naturalnych rzek nizinnych w woj. opolskim wraz z przylegającą równiną morenową. Teren cechuje unikalne zróżnicowanie siedliskowe, na którym wstępują 32 zespoły roślinne zagrożone w skali regionalnej, m.in. torfowiska.

źródło: Archiwum ZOPK*

Wybierając się na wycieczkę do lasu, w góry, nad rzekę, pamiętajmy, że **to my jesteśmy gośćmi w miejscu naturalnego występowania wielu gatunków zwierząt i roślin, często będących pod ochroną.**

* Archiwum Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych

Pamiętajmy, że **poprzez swoje postępowanie wywieramy wpływ na środowisko**. Twórzmy wokół siebie miejsca (ogrody, działki, balkony), w których możliwe będzie bytowanie gatunków rodzimych. Powinniśmy sadzić **rośliny, które są przystosowane do naszej strefy klimatycznej**. Unikajmy monokultur – nasadzenia z różnych gatunków i odmian krzewów będzie wyglądało bardzo naturalnie. Warto założyć **kwietne łąki, rabaty z miododajnych bylin** lub posadzić inne rośliny zadarniające. W warzywniku natomiast dobrą praktyką jest stosowanie uprawy współrzędnej, a w przydomowych sadach warto mieć różne **odmiany rodzimych drzew i krzewów**.

Przykłady rodzimych roślin miododajnych: lipa drobnolistna, jarząb pospolity, berberys zwyczajny, tawuła wierzbolistna, kalina koralowa, wrzos zwyczajny, szatwia łąkowa, rozchodnik wielki, macierzanka piaskowa.

Co jeszcze możesz zrobić dla bioróżnorodności na własnym „podwórku”?

- ✂ Nie przywoź z wakacji pamiątek wykonanych z roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem.
- ✂ Zrezygnuj z równo przystrzyżonego trawnika na rzecz różnokolorowej łąki.
- ✂ Dbaj o stare drzewa oraz nasadź nowe.
- ✂ Jeśli dokarmiasz ptaki, rób to odpowiedzialnie – nie karm ich chlebem!
- ✂ Nie wprowadzaj do środowiska gatunków obcych, inwazyjnych.
- ✂ Nie wypuszczaj na wolność zwierząt kupionych w sklepie zoologicznym.
- ✂ Nie stosuj sztucznych nawozów ani chemicznych oprysków.
- ✂ Zakładaj domki dla owadów zapylających, buduj karmniki i poidelka dla ptaków.
- ✂ Nie „zabetonowuj” swojego ogrodu.
- ✂ Staraj się sam przygotowywać kosmetyki czy środki czyszczące, unikając w ten sposób szkodliwych detergentów.

Czy wiesz, że...

...niezgrabione liście, rozkładając się, użyźniają glebę, wzbogacając ją w próchnicę, azot, potas, fosfor, wapń i magnez? Ponadto są one siedliskiem wielu owadów, mięczaków i drobnych ssaków (np. jeży).

Niektóre gatunki obce doskonale funkcjonują w naszych warunkach – z sukcesem rozmnażają się i rozpoczynają ekspansję, wypierając rodzime rośliny i zwierzęta **zubożają lub nawet niszczą całe ekosystemy**. Gatunki te nazywane są **inwazyjnymi** i stanowią jedną z głównych przyczyn **spadku bioróżnorodności**. Przykładami takich roślin są dąb czerwony, barszcz Sosnowskiego czy sumak octowiec. Z kolei do inwazyjnych gatunków zwierząt należą np. szop praczy, żółw czerwonolicy i rak pręgowaty.

Miejski ogrodnik radzi 🛠️

Graby, porzeczki alpejskie, berberysy i pęcherznice doskonale nadają się do nasadzeń soliterowych, ale także jako element kompozycji z innymi roślinami. Mogą pełnić funkcję żywopłotu, ponieważ bardzo dobrze znoszą cięcie. Są gatunkami odpornymi na warunki miejskie i susze. Warto je stosować w naszych ogrodach, gdyż są również miejscem żerowania ptaków, a ich gęste korony tworzą bezpieczne azyle dla naszych „małych przyjaciół”.

MODELOWE PODWÓRKA

Walka z rozprzestrzenianiem się inwazyjnych gatunków ma olbrzymie znaczenie w przestrzeni miejskiej. Dlatego w ramach projektu „Partnerstwo na rzecz **ochrony różnorodności biologicznej województwa opolskiego – etap III**” w Kędzierzynie-Koźlu utworzono **centra ochrony bioróżnorodności, wzbogacające miejski ekosystem**.

W tzw. modelowych miejskich podwórkach do nasadzeń wykorzystano m.in. roślinność rodzimą, w tym gatunki miododajne, zainstalowano budki lęgowe i domki dla ptaków, owadów i nietoperzy. Tworząc nowe siedliska, wyeliminowano roślinność inwazyjną, a znaczną powierzchnię przeznaczono pod łąki kwietne. Wybudowano także miejsca parkingowe z zadaszeniami pokrytymi zielenią ekstensywną (dostosowaną do trudnych warunków), która stanowi bufor dla wody opadowej i jest miejscem bytowania owadów.

ZWIĄZEK MIĘDZYGMINNY
CZYSTY REGION

Związek Międzygminny Czysty Region

ul. Szkolna 15

47-225 Kędzierzyn-Koźle

e-mail: sekretariat@czystyregion.pl

tel.(77) 446 11 90

www.czystyregion.pl